

110

1702, 27^c

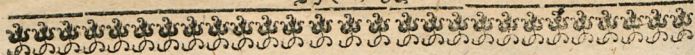
Q. D. B. V.

**IO. SAMVELIS
STRYKII, D.
DE
IN COMMODIS
FESTORVM,
PROGRAMMA
INAUGVRALE.**

A

(1)

A & Ω.

Votiescunque varia illa festorum genera, numerumque eorum insignem apud animum meum perpendo, semper in eam quaestionem prolabor, sintne festa illa ecclesiae Christianae commoda magis an incommoda? Equidem si ex communi aliorum sensu respondendum, videtur vti que, vsum festorum in ecclesia esse extremum: siquidem, Deo hæc placere insigniter, constare possit ex quam plurimis festis in veteri testamento inter Iudæos ordinatis, vt adeo hic modus Deo complacendi in nouo testamento merito retinendus, & potius ambabus, quod dicitur, manibus amplectendus sit. Cur enim non omnem occasionem arripiamus laudandi Deum pro infinitis beneficiis suis, eiusque gratiam vltcrius exorandi? Accedit, quod quo plura festa sunt, eo maiorem occasionem nanciscamur animos populi excitandi, eosque in salutari doctrina instituendi. Quod si vero rem hanc penitus introspectio, & quid commodi reapse attulerit obseruatio tot festorum, non possum non ingenue fateri, hanc vtilitatem mihi suspectam videri, & multo maiora ex festis incommoda, quam commoda, quotidie renasci. Verum vt huius sententiae meae, in iure ecclesiastico non exiguum vsum præstantis, fundamenta ostendam, pro solidiori eius declaratione, vtque statim constet quid ad rationes contrarias respondendum sit, paucissimis origo festorum erit indaganda. Hic vero, si sacrum codicem euoluimus, nusquam inuenitur ante Mosis tempora festa vlla a Deo præcepta & instituta fuisse, hoc enim si factum fuisset, non est vero simile, Deum hæc nos ignorare, & nulla prorsus vestigia eius relinquere voluisse. Legimus autem, Patriarchas Deum nihilominus serio coluisse, & cum iis familiariter conuersatum esse Deum, eorumque cultum approbasse, quamuis nulli præcise tempori aut loco fuerit adstrictus. Vnde primum illud elicio, Deum in se non delectari festis, cum alias haud dubie idem quoque a patriarchis exacturus fuisset. Populo vero Iudaico ex Egypti captiuitate educto, coepit iis festa præscribere, & per Mosen sanctissime custodienda mandare. Non inuile ergo est inquirere, quid causa fuerit, quod tunc demum festa instituerit

flituerit. Deus, & non prioribus temporibus, & quod non iudeis quoq;
 eandem libertatem permiserit, quam Patriarchis? Scilicet, vt in com-
 pendio dicam, incipiebat tum lex illa ceremonialis & Leuitica, tan-
 quam iugum aliquod, ceu saepe vocatur in scriptura, humeris imponi
 Israelitarum. Non quasi Deo iucundum esset grauari populum suum
 onere, sed quia in eo statu erat populus, vt propter effrenatam eius li-
 bidadinem necessum fuerit eum retrahere ad obsequium diuinum; fren-
 nis enim & iugis vtimur ad compescenda animalia. Scilicet non im-
 probabilis, sed veritari valde consona est sententia Spenceri. (a) Deum
 festa ordinasse, vt hac ratione populum a cultu idololatriae, ad quem
 pronum fuisse ex sacris literis constat, retraheret: Cum enim ex hi-
 storis pateat, multa a gentilibus, maxime vero ab Aegyptiis, festa Diis
 suis dedicata fuisse, populus autem Iudaicus durante captiuitate eius-
 modi cultum vident, ipsiq; placuerint solennia istiusmodi sacra, Deum
 succurrisse infirmitati eorum, & ipsis quoq; festa dedisse, vt ita in obse-
 quio continerentur. Quam sententiam comprobatur Chrysothomus
 his verbis: (b) *Cum Iudeorum intellectus ad efficacem Spiritus operationem
 capiendam non sufficeret, sed consuetudine gentium in seruitutem redacti es-
 sent & circa aras & sacrificia comprobarentur; Deus dies illos festos, etiam i-
 dolis colendis dicatos, ad pietatem ordine quodam insituentiam commutat,
 eaq; sustinet, quae ipsi non placebant.* Postquam autem ea appropinqua-
 sent tempora, in nouo testamento, vbi sine coactione, non certo loco
 & die, sed omni loco & tempore in spiritu & veritate colendus erat De-
 us, (c) intelligebant Apostoli, nunc non tempus esse dies & festa serua-
 re, hinc monet Paulus suos: (d) *Ne vos quis iudicatio in cibo aut potu aut in
 parte festi, aut nouilunii aut sabbatorum, quae sunt umbra futurorum, cor-
 pus autem Christi.* Sed & illos, qui hanc auream libertatem suam,
 flocci habent & ad festa obseruanda confugiunt, reprehendit: (e)
*Nunc autem postquam cognouistis Deum, imo postquam agniti estis a
 DEO, quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa,
 quibus iterum seruire vultis? Dies obseruatis, & menses, & tempora,
 & annos: Timeo vobis ne forte frustra laborauerim erga vos.* Hinc
 etiam nec Apostolorum tempore certa festa obseruata, nec ab iis qua-
 dam praescripta, vt agnoscit Augustinus: (f) Sed constans Chri-
 stianorum sententia fuit, conuenire iis qui in Christum a mortuis resu-

Y 2

(a) Tr. de LL. Rit. Hebr. l. 3. c. 8. (b) Tom. 6. Serm. de Christi. Pastore p. 267. (c)
 Ier. XXXI. 32. 33. Iob. IV. 21 seqq. (d) Coll. II. 16. 17. (e) Gal. VI. 9. 10. 11.
 (f) In Psalm. XCI.

resuscitatum credunt, perpetuum seruare festum per totam vitam. (g) Hinc & dum contra Tryphonem Iudæum, qui Christianis obiecerat, quod dies festos non obseruent, disputat Iustinus Martyr, fatetur, quod sabbatha & ferias non agant. (b) Interim tamen post Apostolorum tempora primo iam seculo Christianos tria festa obseruasse diem Parasceuen, Paschatos, & Pentecostes, ex historia ecclesiastica constat, sed magis propter imperitum populum, & sine necessitate legis, (z) Festum Natiuitatis Christi diu post Apostolorum tempora introductum & dies 25. Decembr. quem hodie obseruamus, demum in quinto seculo ad hoc festum destinatus. (k) Quod vero maiora illa festa, vt loquimur, per tres dies obseruauerint in primis seculis, vestigia nulla reperiuntur. Vt adeo constet, in primitiua ecclesia festa paucissima fuisse obseruata, quamuis enim successu temporis & memoriam martyrum obseruauerint, dies tamen illi non festiui seu feriales, sed tantum memoriales fuerunt, vsq; dum Constantinus M. edicto mandauerit, Martyrum dies festiue colendos esse, (l) non sine leui superstitionis suspicione. Cum enim ab eo tempore Christiani magis magisq; deflecterent a perpetuo festo, quod per totam vitam agere conuenit, externa festa quam plurima instituta. Hinc Theodorus Thummius, Theologus Tubingensis, (m) Vbi inquit, ventum est ad tempora Augustini, Hieronymi, Chrysostomi, Cyrilli Hesiçhii & c. plura accesserunt, vt festum rogationum, Litanis, Circumcisio, Dominica in ramis palmarum, dies cinerum, Inuentio Stephani, Feria Michaelis Arch. Cathedra Petri, 40. martyrum, Aduentus Domini, Natiuitas Io. Baptiste, Io Chrysostomi, Thoma cuiusdam monachi, memoria Cypriani, Stephani Laurentii, Agnetis, Vrfulæ, Eusebii Vercellensis Episcopi & c. vbi insequentibus, quæ festa singulis seculis fuerint introducta, recenset. Constat enim, sub papatu adeo increuisse numerum festorum, vt maxima pars anni iis consumatur. Cum ergo diuino spiritu agitatus Lutherus nosfer opus reformationis aggrediretur, inter alios abusus in papatu etiam annotauit inconuenientiam & incommoda tot festorum in Papatu introductorum, atque desuper aliquoties in scriptis suis grauissime conuestus est. Sed & in eo fuit, vt multa tollerentur festa, quorum tamen non pauca, cum solus vno tempore omnes papatus reliquias eradicare non posset, nobis reliquit. Hæc est origo festorum, & ita eadem

(g) Hieronym. Ep. 150. ad Algaf. qu. 10. (b) in Dial. cum Tryphone p. 227. seqq.
 (z) Origines lib. VIII. aduers. Cels. p. 392. (k) Chrysostom. Homil. 31. de Nat. Dom. (l) Euseb. in vit. Constantini, l. 4. (m) tract. de Festis Iudeorum & Christianor. p. m. 70.

eadem ad nostra vsque tempora translata sunt. Nunc ergo incommoda eorum vt ostendam necessum est.

Videmus quo in papatu prolapsi sint homines, allecti tot festis, scilicet, vt hæc festa necessarium religionis & diuini cultus partem statuerint ipsisq; diebus festis specialem inesse sanctitatem dixerint quam in rem nostri Theologi se illis opposuerunt, ostendendo, nec ad religionem, nec ad cultum diuinum necessaria festa, sancta esse, retineri tamen quædam ordinis & disciplinæ causa ex mera libertate, (n) vbi contra Pontificii constanter asserunt, necessaria esse festa, nec tantum ratione ordinis & disciplinæ, sed etiam ratione mysterii. (o) Nunc consideremus, annon hic error papisticus in nostra ecclesia iam tacite altas radices egerit. Sane pleriq; in sacris, quæ festis diebus peraguntur, partem cultus diuini constituunt. Festos dies habent pro sanctis, tanquam in quibus aliquod mysterium lateat. Quod vel exinde patet, quia dies festi maiori pompa, maiori celebritate peraguntur, quam dies dominicus. Cum tamen Lutherus noster expresse asserat, nullum diem reliquis sanctiorem & sacratorem esse, sed omnes dies nobis debere esse sanctos. (p) Est hoc *primum* incommodum satis insigne: Ex quo statim *alterum* fluit, quod multitudine festorum populus confirmetur in opere operato. Tantum enim externo cultui tribuit maior pars illorum, qui se Christianos vocant, vt, si gloriari possint, se nullam concionem negligere nec dominicis nec festis diebus, existiment, neminem dubitare amplius debere, quin Deum rite colant, & pro veris Christianis habendi sint. Sed & *tertium* inde incommodum sequitur, quod adeo omnia differant ad dies festos, vt memoriam eius rei, cuius gratia festum institutum, alio tempore plane negligant. Ita in conuentibus publicis de natiuitate Christi, passione, resurrectione, ascensione, & missione spiritus sancti, non agitur communiter, nisi in festis eius causa constitutis, adeo, vt mirum videretur populo, si hymnus de resurrectione Christi agens alio tempore in templis cani deberet, ceu illud etiam communiter negligitur, cum tamen omni tempore eius memoriam recolere deberemus. *Quartum* est, quod diebus festis operæ prohibeantur, & ita impediuntur operarii panem quotidianum sibi comparare, quo ipso non potest non paupertas inter ciues promoueri cum

Y 3

ma-

(n) Chemn. Exam. Concil. Tridentin. de Festis p. 265. seqq. (o) Vid. Jacob. Gregerus tr. de festis Christianorum. vbi Bellarmini & Romanæ ecclesiæ sententiam, contra nostros, sat acerbe defendit. (p) T. IV. Xenens. fol. 393. b. *Cauechism. Maior. præcept. 3.*

magno incommodo reip. Erat hoc medium in papatu, quo clerus cor-
radebat bona priuatorum, propter accidentia quæ clerus ex diebus fe-
stis habet. Recte Lutherus (q) Doch sollen die Leute unterrichtet
werden / daß solche Ferien allein darum gehalten werden / daß
man daran Gottes Wort lerne / und ob einem Hand- Arbeit für-
siele / mag er dieselbe thun. Vnde & quintum consequitur, quod ho-
mines ad otium inuicentur, dum operæ ipsi interduntur, cum tamen
vulgus hoc tempus piis meditationibus destinare non soleat. Quin
quod paucissimi in otio diem festum peractis sacris transigant, sed ple-
riq; eum comotationibus, saltationibus, & impiis congregationibus id
consumant, quod sextum incommodum est: de quo recte conqueritur
Danhauer (r) his verbis: Die Leute werdē von der Arbeit abgehalten /
im Segentheil zu Müßiggang / Tanzē / Spielē / Fressē / Sauffen
un̄ andern Uppigheitē veranlasset. Nec in dignitate constituti id ali-
ter faciunt, qui existimant, festa non festiue celebrari posse, si non
splendida instituantur conuiuia, & ludendi, saltandi exspatiandi que
causa convenient. Septimum est insignis ille in vestibus luxus,
eredunt enim homines, hunc quasi necessarium esse in festis:
quicquid enim operis suis acquirunt operarii, id omne quasi
in istiusmodi vestimenta impendunt. Sane, si festa non essent, haud
exiguam pecuniæ summam lucrari homines possent. Recte ergo sen-
sit Polydorus Vergilius: (s) *Dies alii aliis festi festis ex paruis quandoq;
causis accumulati sunt: id quod haud scimus an expedierit, quum presertim
videamus, eo rediisse Christianorum mores, ut quam olim ex religionis usu
erat hac influere, tam NVNC PRAESTARE VIDEATVR EADEM
ANTIQUARE, quum bona pars hominum otium istud festorum die-
rum, non adorandum, non ad diuina scripta audienda, cuius rei causa da-
tum est, sed ad omnifariam bonorum morum corruptelam augendam in-
dictis magis magisq; impudenter consumat.-- Atq; ita belle Ethnicos perinde
hac in re ut in nimis multis aliis emulamur, quod tantum abfuit ut maiores
nostri fecerint, ut etiam illud ipsum audacter ethnicis vitio dederint, teste
Tertulliano in Apologetico. Neq; quas pro vtilitate festorum statim in
principio adduxi, rationes vllius momenti sunt, siquidem falsum est
Deo festa placere, placet ipsi, si homines secundum voluntatem eius vi-
uant, quod si defit, etiam ipsa festa maximopere displicent. Odi, inquit
Deus per prophetam, (t) abominor festa vestra, nec odorabor cessationes
vestras. Ut alia loca taceam. (u) Quis crediderit adeo Deum abomi-
nari*

(q) Tom. IV. Iconcl. fol. 342. b. (r) Catechismus Wilch. Conc. 39 p. 557. (s) Tr. de
Inuentor. Rec. l. 6. s. 8. (t) Amos V. 21. seqq. (u) Es. I. II. Ier. VI. 20. Alul. II. 2.

nari festa ab ipso instituta? quomodo ergo placebunt Deo festa nostra, qui ne quidem mandatum diuinum habemus, vt Iudæi? Si dixeris, tollantur vitia & abusus: respondeo, tollantur, sed videbis tolli non posse. An ergo, pergis, negligenda occasio Deum laudandi? Non. Sed an laudari non potest Deus etiam sublatis festis? Annon quotidie laudandus? Bonum tamen est, instas, populum sæpius publice admoneri: recte, sed hoc fieri potest sine festis. Quotidie hoc faciendum, non tantum concionibus, sed & catechisationibus, vt vocantur, & visitationibus domesticis: sed hæc ipsa communiter negliguntur, vt ut plus commodi conferant quam conciones. Cum itaque tot sint incommoda festorum & quasi mala necessaria, quæ tolli alias non possunt, boni Principis esse existimo diminuere numerum festorum, & quantum potest fieri restringere, cultum vero publicum & priuatum nihilominus ampliore reddere.

Hæc autem nunc prolixius prosequi instituti ratio non permittit, dedit autem mihi occasionem ista disserendi clarissimus Candidatus **CONRADVS LVDOVICVS WAGNERVS**, dum dissertationem suam inauguralem **DE IVRE SABBATHI** publicæ luci exponit. Natus is est in celeberrima vrbe *Brunsvicensi* die XII. Augusti. Anno MDC LXXIX. ex parentibus honestissimis, patre clarissimo viro, *Wernero Wagnero* Sereniss. Ducum Brunsvicensium in Præfectura ab Illice dicta, vulgo *Eichgerichte* / Præfecto, & matre *Lucia Catharina Hausmannia*, Conradi Hausmanni, Pastoris & Superintendentis quondam meritiissimi in oppido *Ahlen* / filia, femina honestissima. A quibus parentibus, cum animaduertent, filium non ad plebeias operas, sed ad altiora studia natum, optimoque ingenio a Deo donatum esse omni sollicitudine educatus est. Hinc vt in Christianismi pariter & bonarum litterarum studiis solida hauriret principia, summa industria curarunt, nihilque omiserunt, quod ad præparandum poliendumque animum ipsius vlla ratione pertinere posset. Quem in finem noster ab honoratissimis parentibus suis Anno MDC XCVI. Hannouëram missus, vt ibi cœpta tyrocinia continuaret, vbi clarissimi viri *Lybberii*, qui ob singulare artificium, memoriæ adiuuandæ causa ab ipso inuentum, celebris est, institutione, in studio præcipue Philologico, vsus est, nec leuia hausit incrementa. Triennio autem post hæc peractò, cum iam satis ad altiora studia præparatus esset, iussu parentum Academiam patriam, celeberrimam *Helmstedtensem*, Iuliam dictam,

dictam, petiit, atque, Anno MDCXCIX. d. VI. Martii, in album & numerum studiosorum receptus est. Hic vero iurisprudentiæ studio se consecrare cepit: cuius elementa & principia haustu ductu in primis Excellentissimi Icti Io. Eisenbarri, qui & hospitio suo & conuictu eum recepit, cuiusque singularem humanitatem, dexteritatem, & fidem, gratissima adhuc mente colit. Positis in laudata Academia fundamentis in iure, peracto integro anno, nostram salutauit Academiam, atque Anno MDCC. finito Paschatis festo in numerum ciuium nostrorum receptus. Hic vero totus in eo fuit, vt iactis fundamentis totum ædificium superstrueret, & quicquid in iurisprudentia reliquum erat absolueret. Quem in finem præcipue interfuit collegiis, tam publicis, quam priuatis, *venerandi parentis mei*, eoque duce omnes iuris partes, totumque, vt vocant, cursum, absoluit. Sed & reliquorum coniunctissimorum collegiarum operis vsus est, & Excellentissimum *Thomastium*, iurisprudentiam diuinam priuatim explicantem, audiuit sedulo, & lectionibus eius publicis etiam vsus; nec minus meis qualibuscunque laboribus industrius comes adfuit. Quibus iunxit Philosophica studia interprete celeberrimo *Buddeo*, & collegium practicum apud consultissimum *Schubarthum* Professore iuris extraordinarium. Sed ne in obscuro agere videretur, sed periculum ipse faceret profectuum suorum, placuit ipsi Dissertationem *De Iure Liciti sed non Honesti* magno studio conscriptam, sub meo Præsidio publico examini submittere d. III. Februarii huius anni. Quam non modo malecule defendit, sed elaboratione eius simul ostendit publice, se non meris legibus Romanis incubuisse, sed & veræ iurisprudentiæ solidissimisq; boni & æqui principiis operam nauasse. Tandem cum valedicendum ipsi fuerit Academicis, suafu aliorum, non ex ambitione, à qua, propter singularem modestiam suam, quam toto tempore quo hic fuit, abunde probauit, alienus ante trimestre spatium me, tum collegii Iureconsultorum Decanum, accessit, desideriumque suum exposuit, atque, vt ad consueta examina, Candidatis Iuris subeunda, admitteretur, petiit. Annuit Collegium nostrum ipsius petito, eumque admisit, & tales in vtroque examine deprehendit profectus eius, vt non dubitauerit, viam ipsi ad maiores honores pandere. Nihil ergo supererat, quam vt publicum adhuc eruditorum examen subiret, quam in rem dissertationem inauguralem, vt iam supra dixi, *De Iure Sabbathi*, summo studio, summaque diligentia, conscripsit, eam die XVII. huius mensis publice defensusus.

Huic itaque solenni actui vt Patres & Ciues Fridericiæ nostræ frequentes interesse, eumque expectatissima præsentia sua illustriorem reddere haud dedignantur, eo quo possum cultu & studio, etiam atque etiam contendo. Halæ Magdeb. d. XI. Nouembris
M. DCCII.

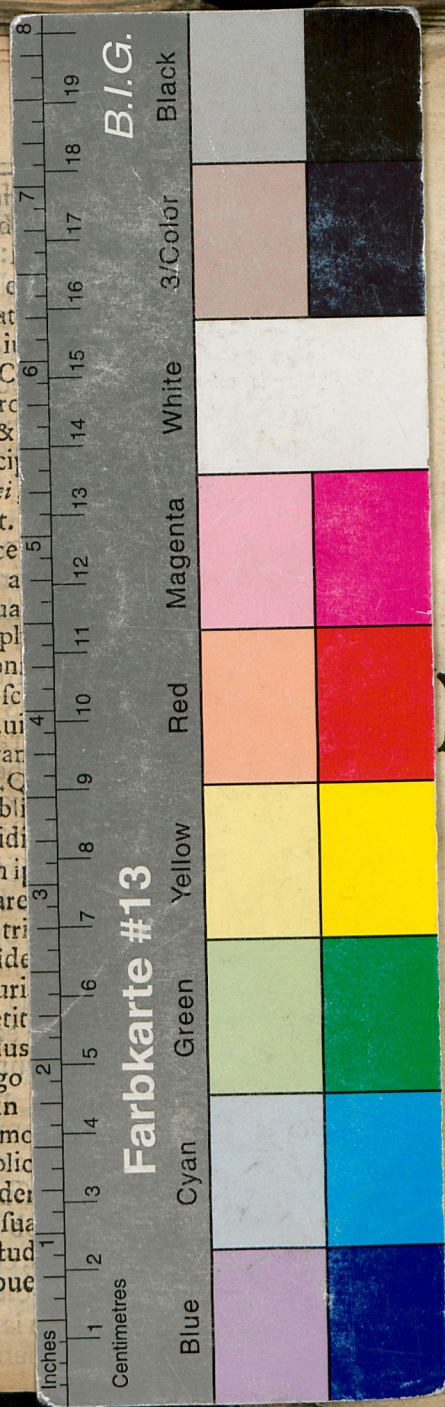
Halle, Diss.) 1702 (Sa/Stryk)

ULB Halle 3
001 540 882

Sb.

MC

1702, 275

Q. D. B. V.
**IO. SAMVELIS
STRYKII, D.**
DE
**N COMMODIS
FESTORVM,**
**PROGRAMMA
INAUGVRALE.**

(1)

